



Radi bi nas v drugo prodali

Ker se po prvi svetovni vojni mir ni urejal po načelih samoodločbe in enakopravnosti narodov, so bile mirovne pogodbe med državami take, kakršni so obračuni po srečno speljani kupčiji. In naša zemlja je bila ob tem razdeljevanju dobička drobiž, s katerim je bila plačana majhna razlika v računih.

Pa so bili pri tem prisotni oni, ki naj bi nas ščitili; oni, ki bi kot predstavniki Jugoslavije smeli dopustiti vse, samo tega ne, da se narodom, katere so zastopali, zgodi taka krivica. In vendar so jo dopustili. Zato, ker njim ni šlo za to, da dobimo svoje pravice, da bo Slovenija združena. Hoteli so le eno — priti do oblasti, pa naj bodo meje Jugoslavije take ali take. Vedeli so dobro, da bodo na oblasti temmanj moteni od zunaj, čimmanj se bodo vmešavali v račune »velikih«. Kajti oni niso predstavljali ljudstva, predstavljali so le svoje in sebi enakih interese.

Leta 1918. smo bili prodani. Oni pa, ki so to dopustili in njim enaki so vladali v Jugoslaviji. Od zunaj niso bili moteni, ker so se »lepo« obnašali, na znotraj pa so vsako »motnjo«, vsak izraz ljudskega nezadovoljstva zatrlji z žandarmerijo in zakoni.

V borbi in krvi so si jugoslovanski narodi postavili novo državo, tako Jugoslavijo, katero bodo doma in v svetu zastopali in vodili oni ljudje, katerim bo ljudstvo to vodstvo zaupalo. Taki ljudje so sedaj branili naše pravice pred vsem svetom, taki ljudje so izjavili, da ne priznajo nobenega sklepa, ki bi Primorsko odtrgal od Jugoslavije. Kajti njim ni zato, da bi vladali, temveč zato, da dobi ljudstvo svoje pravice.

Mi Primorci smo bili ves čas z njimi. Sledili smo njihovi borbi, občudovali smo njihovo odločnost in samozavest, zaupamo jim popolnoma, ker jih poznamo. Zadrževali so pravico za nas. Zadrževali so, da si na svoji zemlji sami gospodarimo in da se združimo z našo domovino. A proti tem zahtevam so se dvignili v zboru vsi oni, ki bi radi, da bi se tudi sedaj na konferenci mešetarilo, kot so to delali po prvi vojni; vsi oni, ki se bojijo, da bi postala Jugoslavija še bolj močna s tem, da dobi vse svoje zemlje. Predobro namreč vedo, da tokrat v Jugoslaviji ne vladajo več lutke, ki bi plesale tako, kot bodo oni svirali, da ne vladajo njihovi bratje po kupčiji in po žeji za oblastjo, temveč da vlada ljudstvo in sicer zavedno ljudstvo.

V tem zboru so dvignili svoj glas tudi oni, ki so v novi Jugoslaviji prišli ob oblast, ker so jo v stari preveč brezobzirno izkoriščali. Njihovemu kriku pa so se pridružili odmevi iz domovine: oglasili so se ministri s svojimi ostavkami, škofje, ki so blagoslovljali orožje izdajalcev in učili pokorščino okupatorju, s pastirskim pismom. Zakaj to delajo, ve vsak Jugoslovan. Primorci pa smo nad tem še bolj ogorčeni.

Vemo, da bi z vsem tem ropotom radi ustvarili v svetu mnenje, da Jugoslavija ni svobodna domovina svobodnih narodov; vemo tudi, da taka Jugoslavija, kakršno hočejo oni prikazati, ne bi Primorske in Trsta nikdar dobila. Take, kakršno oni ponujajo, kakršna je bila prej in katere nas je prodala, pa mi nečemo.

Vsi ti ljudje zunaj in doma barantajo z našo zemljo, barantajo z našo krvjo, da bi za to dobili zopet ministrske stolčke, delnice v državnih podjetjih ter zemljo, hiše, tovarne. Videli so namreč, da ministri v novi Jugoslaviji tega nimajo, da imajo preveč dela in skrbi ter preveliko odgovornost do ljudstva. Zato hočejo staro Jugoslavijo.

MARŠAL TITO odgovarja na ostavko Šubašiča

Ministru za zunanje zadeve gospodu dr. Ivanu Šubašiču.

Gospod minister! Ko sem prejel danes Vaše pismo, v katerem razlagate, zakaj podajate ostavko, Vam moram povedati, da me je to Vaše postopanje zelo začudilo. Najbolj sem se začudil Vaši razlagi ostavke, ker zaradi te razlage ne morem razumeti, katere Vaše izjave so točne. Ali one, ki ste jih dajali ves čas do Vaše bolezni, ko ste trdili, da se sporazum izvaja, ali one, ki jih sedaj navajate v pismu, da se sporazum ni uresničil in da radi tega dajete ostavko. Spričo teh volitev, ko se vsa notranja reakcija in sovražniki v inozemstvu poslužujejo vseh mogočih klevet in laži, da bi škodovali konsolidaciji naše dežele in onemogočili izvedbo volitev, ni mogoče, da ne bi dobil vtisa, da je Vaša ostavka, in posebno razlaga te ostavke, popolnoma v skladu s to kampanjo v deželi in v inozemstvu. Iz Vašega postopanja se jasno vidi kakšno je ozadje tega, kar obenem privede do ničle vse Vaše nekdanje izjave o želji, da doprinesete svoj del novi Jugoslaviji v okviru Vaših možnosti.

Kaj se iz našega sporazuma ni izvišilo? Prvič je ustvarjena enotna vlada, v katero so vstopili vsi oni ministri Vaše vlade iz Londona, katere ste predlagali. Drugič se dela z vsemi silami na demokratizaciji dežele, radi česar so bili sklenjeni množestveni zakoni, pri katerih izdelavi ste tudi Vi sodelovali in za katere ste tudi Vi glasovali. Dovoljene so stranke, ki so že začele delati. Obstoj svoboda tiska, tako da tako zvana opozicija izdaja svoj tisk. Razpisane so volitve, za katere se v največjem redu vrše priprave. Z eno besedo, izvršuje se vse ono, za kar sem se obvezal v sporazumu z Vami in ono, kar nam je bilo svetovano s konferenci Velike trojice v Jalti. Radi tega, da opozicija in istotako

Opozicija se je prerodila v reakcijo

Ko so se ljudske množice Jugoslavije — združene v svoji osvobodilni fronti pod modrim vodstvom maršala Tita — uprte fašističnim osvajalcem, tedaj je današnja opozicija združena zbežala v London. Beg v tujino je bil prvi člen v verigi izdajstva napram državi in narodu, ki je bil bilke za svojo neodvisnost in svobodo.

Združena opozicija vsen krik in protiljudskih strank, med njimi generali, ki so pustili svojo vojsko na cedilu, da jo je fašizem odvelkel in fizično ter moralno upropačal, so iz varne tuj-

Klečeplazijo pred mogočniki sveta in se jim ponujajo za poslušne lutke, ki bodo še naprej delale tako, kot so že delale pred vojno, pred ustajo jugoslovanskih ljudstev.

Mi jih zaničujemo. Ne bodo uspeli, ker tokrat barantajo s trdo in krvavo preizkušenim narodom. Ostali pa bodo izdajalci, ki so brez predsodkov pripravljeno prodati lastne brate zato, da si kupijo oblast.

ZFB

tudi Vi ne bode te nastopili na volitvah, ne nosimo krivde mi, temveč opozicija in Vi, ki niste hoteli nastopiti. Radi tega Vaša razlaga ostavke ni najmanj ne odgovarja točnosti ter je noben iskren in pošten človek ne more sprejeti kot tako. Zakaj ste, gospod minister, izbrali ravno ta čas, da podaste ostavko? Vi se ležite bolni, niste še nastopili svoje dolžnosti, vendar pa ste pohiteli z ostavko spričo volitev. Ali ni to popolnoma v skladu s onimi prepričanji, z onimi pripravi opozicije in Vaših krogov, da se na kakršenkoli način ustvari v deželi stanje, da bi se dalo povod za tujo intervencijo. Moram Vam pri tej priliki reči, da se te protinardne težnje in fantazije ne bodo uresničile, ker bodo narodi Jugoslavije znali braniti svojo neodvisnost in svobodo, da sami urejujejo svojo hišo pred vsakim poizkusom vmešavanja iz tujine. Čudi me, da Vi tega do danes še niste mogli popolnoma razumeti. Mislim, da bi Vaše obveznosti napram našim narodom morale biti močnejše od kakršnihkoli obveznosti izven naše dežele. To Vam govorim radi tega, ker sem v času, ko ste predložili svoje sodelovanje, odvrnil vse ono, kar bi nas moglo razdvajati ter sem sprejel Vaše izjave in Vaše sodelovanje globoko uverjen, da želite s svojim delom v dobro naše porušene dežele popraviti ono iz preteklosti, kar je v srcih naših narodov zapustilo globoko sled in kar se ne more tako lahko pozabiti. Ko sprejemam Vašo ostavko, izjavljam, da gremo neomajno in čvrsto po potu, ki so ga izbrali vsi naši narodi in da se ne bomo nikdar pustili odvrniti s tega pota.

Smit fašizmu — svobodo narodu!

9. oktobra 1945.

Predsednik minist. sveta:
J. B. TITO.

ne v zboru kričali: oborožena borba je zaenkrat nesmisel! To drugo dejanje izdajstva in kričanje o nesmiselnosti oborožene borbe pa je združilo v Jugoslaviji vse reakcionarne demokrate in jim dajalo potuho, saj je bilo tudi njihovo stališče, da še ni čas... Predstavniki te hinavske politike so bili: Maček na Hrvaškem, Krek in klerikalna protiljudska klika v Sloveniji.

Vsi ti ljudje, ki niso nikoli bili za ljudsko demokracijo in ki so s svojo nesramno in zločinsko politiko moralno, gospodarsko in vojaško pripravili aprilsko kata-

strofo, so se v emigraciji pod pokroviteljstvom imperialistične osovražene reakcije združili v najhujšo in najbolj strupeno telpo, katere cilj je bil oropanje pridobitev vseh narodov Jugoslavije, pridobitev, ki so jih narodi izvojevali v težki in krvavi štiritletni borbi.

Ne bomo pisali o zločinih, ki so jih izvršili okupatorjevi pomagači: prosluli Rupnik, krvnik Pavelič na Hrvaškem, Nedić in Draža Mihajlovič itd., zakaj naše ljudstvo je na lastni koži izkusilo njihovo popolnost, ki bi bila lahko v ponos največjim zločincem v zgodovini. Da so naše vasi požgane, da je gospodarstvo uničeno, da je na tisoče ljudi umorjenih, je zasluga prav teh narodnih izdajalcev.

Danes, ko stojijo narodi Jugoslavije pred volitvami v konstituantno, kjer bodo s tajnim glasovanjem izrazili svojo odločno voljo in kronali svoje pridobitve: ljudsko demokracijo in oblast, ista tolpa izdajalcev iz tujine, ki je v času osvobodilne borbe podpirala četniške in druge izdajalske tolpe, zanika osvobodilni fronti in ljudski fronti Jugoslavije njeno demokratičnost. Ta pokvarjena in razkrinkana gospoda, povezana s svetovno reakcijo, hoče danes dokazovati, da je ljudska fronta proti ljudstvu, oziroma, da ni demokratična kakor si zamišljajo tudi naši zavezniki na zahodu.

Ljudske množice Jugoslavije pa prav dobro vedo, da so emigranti, ki so ljudstvo pustili na cedilu v najtežjih trenutkih, ko je šlo za obstoj naših narodov in sploh demokracije, izraziti predstavniki znanih diktatorskih režimov iz predaprilske Jugoslavije, ki so odpravili vsako sled demokracije. Ti razni Živkoviči, Kreki, Topaloviči, Prihičeviči, Groli in kako se še imenujejo, bi hoteli tako demokracijo, ki bi bila naperjena proti ljudstvu. Tu je vzrok, zakaj podpirajo te elemente vsi sovražniki naše neodvisnosti doma in v inozemstvu.

Ostavka Šubašiča, Groli in Šuteja ni slučajna. To je stara družčina, to so ljudje, ki bi okrenili radi kolo zopet nazaj, to so znani centralisti, ki zastopajo težnje velikosrbskega imperializma in ki nočejo priznati enakopravnosti vsem narodom Jugoslavije. Oni so pravtako proti temu, da bi mladina, ki je v osvobodilni borbi največ doprinesla, sodelovala pri volitvah v konstituantno.

Šubašičeva družba, ki je izstopila iz narodne vlade pod predstvom maršala Tita, se je brez dvoma prerodila iz opozicije v reakcijo. Da je to dejstvo resnično nam potrjuje prvič veselje in hrup, ki ga je zagnala emigrantska klika, moralni in politični podpiratelj vseh akcij Groli in Šubašiča. Drugi namen ostavke je pravtako jasen. Zaveznike je treba prepričati o potrebi vmešavanja v notranje zadeve Jugoslavije in prisiliti ljudstvo, da opusti vse pridobitve, ki jih je izvojevalo v narodno osvobodilni borbi.

Predsednik narodne vlade maršal Tito je v svojem odgovoru dr. Šubašiču jasno dokazal, da je njegova ostavka voda na mlin reakcije in med drugim dejal: »Moram vam pri tej priliki reči, da se te protinardne težnje in fantazije ne bodo uresničile, ker bodo narodi Jugoslavije znali braniti svojo neodvisnost in svobodo, da sami urejujejo svojo hišo pred vsakim poizkusom vmešavanja iz tujine.«

Naj se opozicija oziroma reakcija že vendar enkrat zaveda, da je ljudska fronta preoblikovala naše ljudstvo, da je fronta potrebna v interesu samega uničenja fašizma in to prav takšna, kakršna je. Fronta je razbila fašistične tolpe, dobila je vojno. Demokratično bo izvedla volitve, ki bodo brez dvoma pokopale zadnje upe služabnikov reakcije.

L.

NEMŠKI GENERALI PRED SVETOVNIM SODIŠČEM

Ljudstva vsega sveta bodo sodila krvnike v vojaških uniformah. Vključitev krvnikov fašistične nemške vojske in mornarice, kot so Keitel, Doenitz in Jodl v seznam glavnih vojnih zločincev, je popolnoma upravičena in zakonita. Ti krvniki v vojaški uniformi niso samo izvrševali ukazov hitlerjevskega režima, ampak osebnosti, ki predstavljajo stalno in neporušeno vez med banditskim generalnim štabom nemške vojske in začetniki načrtov za napad in blazne ideologije voditeljev nacistične stranke in vsega njenega glavnega stana. Keitel, Jodl, Raeder, Doenitz, skupno z drugimi tovariši, niso bili vojaki v nacistični službi niti najmanj! Bili so prepričani nacisti, ki jim je bila v vojnih letih poverjena usoda Nemčije na bojiščih. Načelnik generalnega štaba vrhovni poveljnik hitlerjevske nemške oborožene sile Keitel je užival neomejeno zaupanje Hitlerja, v 6 letih je napravil kariero od polkovnika do Feldmaršala. Generalni poročnik Meiter, poveljnik 41. oklopniškega armadnega zbora, ki so ga Rusi ujeli, je podal nekaj izjav: »Bistvena lastnost Keitela je, da je izredno vpluden človek in zvest izpolnjevalec, toda z vojaškega stališča je popolnoma nesposoben in se zna samo smehljati in izvajati Hitlerjeva povelja.

Keitel, Jodl, Raeder in Doenitz niso samo glavni preprosti vojni zločinci, ampak tudi predstavniki onih nemških krogov, ki so sanjali o povračilu in storili vse potrebno, da so ga pripravili.

Sodba nürnberškega sodišča mora enkrat za vselej pokazati, da hitlerjevske generali, kakršnekoli vrste, nimajo nobene podlage, če bi upali na kakršnokoli bodočnost v resnično novi in demokratični Nemčiji.

Naši vojni ujetniki iz Sardinije in Korzike se vračajo

Iz Marseilla (Južna Francija) sta prišla tov. por. D. Ambrožič Ivo in por. Darko Likar, ki sta nam prinesla pozdrave naših vojskih ujetnikov iz Sardinije in Korzike. Taborišče se razpusti in prvi transport z našimi dragimi oddide iz Francije dne 20. oktobra in prispe v Videm bržkone 25. ali 26. t. m. Odhajali bodo v skupinah po 1200 mož in je verjetno, da bodo v 5 transportih vsi doma. V Vidmu ostanejo 24 ur, kjer bodo demobilizirani, nakar bodo šli vsak na svoj dom. Zdi se, da jim bodo dale zavezniške oblasti prevozna sredstva za nadaljevanje vojnje.

Naši primorski tovariši komaj čakajo svidenja s svojimi dragimi, saj so bili dolga leta, kot delavski bataljoni od fašizma pregnani na Sardinijo.

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Imperialistične spletke na Balkanu

V preteklih desetletjih je bil Balkan s svojimi različnimi vlada mi dobro poprišče za različne mednarodne mahinacije; tako nevdružno stanje, ki je že v preteklosti privedlo do vojn med balkanskimi državami, je naposled zapeljalo tako daleč odgovorne fašistične vlade večine balkanskih držav, da so potegnile svoje dežele v vojno proti združenim narodom na strani hitlerjevske Nemčije.

Povsem razumljivo je, da so morali narodi teh dežel slejko-

prej obračunati s svojimi vlastodržci ter vzpostaviti v svojih deželah demokratične oblike vladavine, ki so najbolj ustrezajoče celokupnemu prebivalstvu; tako je bila vzpostavljena ljudska oblast. Ti narodi so uspeli realizirati svoj demokratični program s pomočjo Sovjetske zveze in Rdeče armade, ki je osvobodila te dežele ter izgnala nemško vojsko (tu gre predvsem za Bolgarijo in Rumunijo); tako se je zgodilo tudi v Madžarski.

Se več; ti narodi so obrnili v poslednjem obdobju vojne oro-

žje proti Nemčiji in tako oprali s svojo krvjo sramoto, ki so jo povzročili izdajalci.

Balkanski narodi hočejo, oziroma so že ubrali novo in edino pravilno pot, a potek londonske konference je pokazal, da obstajajo v svetu sile, ki jim nikakor ni po godu razvoj demokracije v balkanskih deželah; hoteli so zaposliti pri izdelavi mirovnihih pogodb z Rumunijo in Bolgarijo ter Madžarsko še one sile, ki nikdar niso bile v vojnem stanju s temi državami.

Proti balkanski demokraciji

Okoli Jugoslavije so se zbrali skoraj vsi balkanski narodi, trdno naslonjeni na Sovjetsko zvezo, da bi si uredili svoje življenje po svojih pogledih; zato je povsem nerazumljivo in nedopustno, kar skušajo doseči gotovi politični krogi; namen opozicije je razviden posebno iz tega, da je zahtevala izdajalska jugoslovanska emigracija v memorandumu konferenci zunanjih ministrov v Londonu intervencijo tujih sil v Jugoslaviji. Take in slične spomenice ne predstavljajo nič drugega kot na pesku zgražene upe, dasiravno je neuspeh prvega za-

sedanja Sveta zunanjih ministrov vzbudil v opoziciji nove upe in če je tudi dr. Šubašič podal ostavko je to le en dokaz več, da to, kar želi opozicija, ni nič drugega kot tuja intervencija; ta pa bi ustavila oživiljanje demokracije; pobožna želja je, da bi znova prišle na svoja mesta predvojne klike, a Rumunija, Bolgarija in Jugoslavija hodijo trdno po poti demokratičnega razvoja in nič jih ne more odvrniti od te njihove poti. Zato tudi grožnja diplomatskega nepriznanja ne more in ne bo vplivala odločilno na raz-

Iz neurejene Grčije

Pretekli teden je odstopila v Grčiji Vulgarisova vlada; to krizo je povzročila izjava predstavnikov grške liberalne, napredne, socialistične in kmetijske stranke ter zastopniki EAM-a, v kateri so kategorično odbili vsako udeležbo pri volitvah, ki jih je razpisala vlada za 20. januar prihodnjega leta.

Vodstvo EAM-a je poslalo tudi brzojavko predsedniku Trumanu, ministrskemu predsedniku Attleju in generalu de Gaulle u; v njih protestira proti vladni odločitvi, glasom katere bodo volitve v Grčiji januarja; v brzojavkah je dostavljeno, da smatra EAM te tri velesile odgovorne za državni udar grške vlade.

V Franciji

Kakor poročajo iz Pariza je bil tam ustreljen Pierre Laval, višjiški ministrski predsednik; sodišče ga je priznalo za odgovornega smrti toliko sinov francoskega naroda in za trpljenje milijonov ljudi.

Kakor vidimo, se ni ponovila petainovska burka (Pétain ni bil obsojen na smrt).

Tudi v Franciji bodo volitve; francosko ljudstvo se bo moralo izreči v nedeljo, 21. oktobra ali

za obnovev predvojne republike (ki pa je imela po večini zastarele politične ustanove) ali za novo ustavo, ki bo temelj resnično demokratični ureditvi države, in za vlado, ki bo povezana z ljudstvom in odgovorna ljudstvu.

Nedavno so se vršile tam občinske volitve in nato volitve v okrajih; pokazale so, da je večina francoskega ljudstva za to, da se uresničijo načrti odporne

Tsouderos, ki je bil predsednik sveta grške vlade v izgnanstvu tri leta po nemški invaziji na Grško, je dobil nalog od grškega regenta Damaskinosa, da sestavi novo vlado.

Regent se je že prej pogajal z voditeljem liberalne stranke Themistoklem Sofoulisom.

ljudske fronte in da se uresniči nova demokratična Francija.

Še so nam v spominu nesrečni dnevi ob zatonu tretje republike (Francije) v monakovski dobi; skupina reakcionarnih veličin (ne pozabimo na 200 družin, ki si v Franciji še vedno lastijo pravico do samovlade) bi rada spravila Francijo ponovno na usodno pot Monakova; ta skupina je najvnetejša zagovornica ideje »zapadnega bloka«.

Ruski komentar o londonski konferenci

V komentarjih tujega tiska se opažajo velika nasprotja v izjavah in pojasnilih o razlogih tako nepričakovanega rezultata prvega zasedanja Sveta zunanjih ministrov; v zvezi s tem piše ruski komentator P. Risakov: Ta teden, kakor tudi preje je bilo v središču javne pozornosti inozemstva vprašanje v zvezi z neuspešnim zaključkom prvega zasedanja Sveta zunanjih ministrov v Londonu. Dne 6. oktobra je govoril po radiu o rezultatih zasedanja zunanji minister Združenih ameriških držav Byrnes, ki je poskušal prikazati sovjetsko stališče kot nepravilno. Dne 9. oktobra je nastopil z obširno izjavo v Spodnji zbornici zunanji minister Anglije Bevin; a vse te izjave, razgleda in pojasnila so, kakor izgleda, slabo zadovoljile javno mnenje Anglije, Združenih držav Amerike in drugih dežel. Na vsak način se opažajo v svetovnem časopisju velika nasprotja. Velik del angleških, ameriških in francoskih listov poskuša, kakor prej, zvrniti odgovornost za neuspeh londonskih pogajanj na sovjetsko diplomacijo; toda vedno pogosteje se slišijo kritične pripombe k tem poskusom. Posebno značilno v tem pogledu je pismo člana angleškega parlamenta Pritta v dnevniku »Times«; Pritta, ki omenja rezultate zasedanja Sveta zunanjih mini-

strov, piše: Zadnjih 6 in več let je naš tisk kakor tudi del javnega mnjenja, često obsojal korake in politiko Sovjetske zveze in s tem pogosto škodoval perspektivam miru, vojnim naporom ali stvari Združenih narodov; toda po relativno kratkem času je postalo jasno, da takšna obsodba ni bila upravičena in da je stališče sovjetske vlade v bistvu pravilno. Mnogo angleških in ameriških časopisov se popolnoma sklada s temi pripombami Pritta; »New York Post« n. pr. smatra, da je nerazumljivo, zakaj so Združene države zahtevale udeležbo Francije in Kitajske pri razpravljanju vprašanj, pri katerih, izgleda, da ti dve državi nista neposredno zainteresirani; londonski »Daily Mail« izraža, da je Bevin v Spodnji zbornici ponovil, kar je bilo rečeno v Washingtonu in izrazil protislovja v posameznih stvareh s tistim, kar je svet slišal od Moskve. Ameriški list »Daily Worker« izjavlja, da so odgovorni za sedanjo krizo »izraziti zastopniki ameriškega poslovnega sveta«, ki teže za politično dominacijo v Evropi in Aziji; dnevnik »New York Herald Tribune« piše: zelo neprijetno je dejstvo, da niso delale Združene države strogo v skladu s potsdamskim sporazumom. Prav tako govore tudi nekateri drugi listi in radijski komentatorji; med temi je tudi a-

meriška novinarka Sergio, ki je opozorila na to, kaj pišejo o dejstvih, da Angleži in Amerikanci ne izvajajo potsdamske deklaracije glede Nemčije; večajo se namere, da se revidirajo točke berlinskega sporazuma. Do česa to pelje, lahko vidimo iz nedavnega članka Louisa Marliota v francoskem poluradnem listu »Mond«; v katerem se izraža težnja po reviziji berlinskega sporazuma o razorožitvi Nemčije. Protestira se tudi proti zmanjšanju nemških proizvodnih možnosti in smatra se, da je vojaška okupacija Nemčije nepotrebna. Bivši finančni minister ZDA Morgenthau dokazuje v knjigi »Nemčija je naš problem«, ki je nedavno izšla v Ameriki, zelo prepričljivo, da so v Angliji in Ameriki pristaši stališča, da je »močna Nemčija v nekem pogledu koristna za njene dosedanje sovražnike na zapadu«. Omeniti moramo tudi poročilo časopisa »New York Times« o tem, da smatrajo »gospodarski zavezniki ameriških okupacijskih oblasti v Nemčiji«, da bo zelo težko in celo nemogoče izvesti potsdamske sklepe o reparacijah in gospodarski razorožitvi Nemčije.

Popolnoma pravilno pa je stališče Sovjetske zveze, ko brani odloke berlinske konference; to je stališče, v katerem so upoštevani interesi mednarodnega miru in varnosti.

Volitve v Vrhovni sovjet

Zveze sovjetskih socialističnih republik

Sovjetska zveza kot iniciatorica in organizatorica protihitlerjevskega boja, kot zmagovalka nad nemškim fašizmom prehaja v dobo mirnega izgrajevanja, v dobo celjenja ran, ki so jih prizadejali nemški napadalci skupno z drugimi sateliti, ki so, kot n. pr. fašistična Italija, poslali v Rusijo kar dve ekspediciji.

Pretekle dni je razpisalo predsedstvo Vrhovnega sovjeta Zveze sovjetskih socialističnih republik splošne volitve v Vrhovni sovjet; vršile se bodo dne 10. februarja 1946. leta.

Nedvomno predstavlja akt o volitvah v Vrhovni sovjet ZSSR dokument velikanske politične važnosti; tako stopa Sovjetska zveza v novo obdobje neslutenege poleta, ki bo samo še potrdil njeno zgodovinsko vlogo — temeljne sile miru in demokracije v svetu; prav od moči Sovjetske zveze, od njenega položaja v svetu, prav od tega je odvisen v polni meri mir v svetu.

Izkušnja iz pretekle vojne je pokazala, da bi ne bilo zmage nad nemškim fašizmom brez močne Sovjetske zveze; vojaška, gospodarska in politična moč te dežele, trdnost njenega družbenega ustroja ter čvrsta demokratična politika, to so bila dejstva,

ki so omogočila, da je rešila Sovjetska zveza človeštvo v teku te vojne pred največjo nevarnostjo vseh časov, pred nemškim fašizmom.

Toda prav tako kakor je izpolnjevala Sovjetska zveza v vojni svoje veliko zgodovinsko poslanstvo, prav tako leži na njej ta ista odgovornost tudi v sedanjem obdobju izgrajevanja miru in demokracije v svetu; zato je tudi danes usmerjena vsa politika Sovjetske zveze v to, da se okrepi sodelovanje vseh narodov v svetu tako na političnem kakor gospodarskem polju, tisto sodelovanje, ki bo preprečilo, da bi se še kdaj koli rodili novi osvajačni načrti iz versajskih razvalin in prinesli svetu novo vojno.

Sovjetska demokracija je izšla iz te vojne trdnjša in močnejša; prav ta vojna je pokazala in potrdila veličino sovjetske dežele; izbila je iz rok orožje vsem tistim, ki so ne le prikazovali to deželo v vseh obdobjih drugačno kakršna je, marveč, ki so v vseh obdobjih delali načrte in si prizadevali, kako bi izbrisali sovjetsko deželo z zemljskih tal; domovinska vojna sovjetskega ljudstva pa je neizbrisljiv dokument moči in rasti sovjetske demokracije.

„Izvestija“ o celjenju ran

»Izvestija« so ob priliki razpisa volitev v Vrhovni sovjet zapisala: »Naše ljudstvo gleda v prihodnost z odločnostjo in pogumom, ker ve, da bo pobralo sadove svoje zgodovinske zmage; hitro bodo pretekli dnevi celjenja ran, ki jih je zadala vojna in na sovjetski zemlji se bo kmalu razvilo v vsem svojem sijaju veselo in srečno življenje ter kulturni napredek«.

Morda bolj kot kateri koli drugi narod v svetu so narodi Jugoslavije videli in ocenili pomoč Sovjetske zveze pri svojem boju za osvobodjenje.

Maršal Tito je v svojem govoru v Skoplju poudaril tole: »Imamo zavezništvo z veliko bratsko Sovjetsko zvezo. Rdeča armada se ni borila samo za svobodo svoje dežele, temveč tudi za našo svobodo že tedaj, ko je bila pri Stalingradu; imeti takega nesebičnega zaveznika kakor je Sovjetska zveza, imeti moralno in tu-

di materialno podporo tako velike bratske dežele pomeni imeti sigurno zaledje za poln razvoj in uspeh naše dežele«.

Zadnji politični dogodki v svetu, potek londonske konference, snovanje reakcionarnega zapadnega bloka in drugi simptomatični dogodljaji so jasno pokazali, da stoji Sovjetska zveza na braniku vseh pridobitev ljudske demokracije; to je njeno poslanstvo in to njeno stališče je nespremenljivo ter neuklonljivo. Njena zgodovinska vloga — kot temeljne sile miru in demokracije v svetu — je končno najtrdnjeje jamstvo in porok, da bosta ostali svoboda in neodvisnost narodov in držav tudi v bodoče nedotaknjeni.

V tem pa je ogromen zgodovinski pomen vloge Sovjetske zveze, zmagovalke nad nemško in japonsko agresijo. Njen ugled izvira iz njene demokratične zunanje politike ter iz njene čvrste mednarodne pozicije.

Občni zbor bivših političnih preganjancev v Gorici

V nedeljo 14. t. m. se je vršil v dvorani »Ljudskega doma« prvi občni zbor bivših političnih internirancev. Predsednik pripravljalnega odbora tov. rag. Anverga se je pozdravil vse navzoče člane ter obrazložil pomen udruženja političnih preganjancev. Še enkrat je priklical v spomin vse gorje, ki ga je zakrivil nacifašizem nad vsemi svobodoljubnimi narodi, nad vsemi nesrečnimi, ki so umirali po taboriščih cele Evrope.

Iz predsednikovega poročila je nadalje razvidno, da se je dosedaj vpisalo v društvo 1.120 internirancev, od katerih je bilo 766 že potrjenih, medtem ko je bilo 75 prošelj zavrženih, ker niso odgovarjali pravilom, oziroma ker so se izkazali nevedni. 279 prošelj pa je treba še pregledati. Pripravljalnemu odboru se je posrečilo zainteresirati oblasti in tvrdke, da bodo šli našemu združenju na roko in sicer bo dobavila manufakturna trgovina Hribar (nasproti Ljudskega doma) najpotrebnejšim članom obleke s podlago in to za svoto 2.900 lir; eventualno se lahko vkupi po nižnjih ceni tudi perilo. Odbor je stopil v stike s SEPRAL-om, s katerim je bilo do-

govorjeno, da bodo bolhni člani, ki se bodo izkazali z zdravniškimi spričevalom prejeli po 250 gr. sladkorja, 400 gr. maščobe in testenin.

Iz italijanščine je prevajal tov. dr. Sfiligoj Avgust, kateri je večkrat tudi živahno posegel v debato. Nato so bila prečitana pravila društva; izvršene so bile malenkostne izpremembe, ki jih je zbor sprejel in potrdil. Tov. Bavdaž se je v imenu zbranih članov zahvalil dosedanjemu predsedniku in odboru za storjeno delo in to še posebno na gospodarskem polju. Sledile so volitve. Začasno predsedstvo sprejme tov. Vižintin, kateri pozove članstvo naj si izbere iz svoje srede predsednika, podpredsednika in tajnika. Zbrani tovariši so z ogromno večino izvolili za predsednika tov. Gasparini Leopoldo, za podpredsednika tov. Komjanc Lojzeta, za tajnika pa tov.ico Bizjak-Bajt Mileno.

Novoizvoljeni predsednik je imel kratek zaključni govor, v katerem je tovarišem sotrpnikom orisal vse prestano gorje pod nacifašizmom, vzpodbujal vse navzoče naj bodo še nadalje budni proti nastajajoči reakciji ter okrog poldneva zaključil dobro uspele zborovanje.

Spominska akademija v Gorici

V soboto 13. in v nedeljo 14. oktobra t. l. je priredilo pevsko in glasbeno društvo v Gorici, v nabito polni dvorani Ljudskega doma, proslavo S. Gregorčiča.

Najprej so nam prikazali ljudski prizor »Na proslavo«, kjer se zbrani narod, od naših najmlajših dalje pripravljajo na pot v Gorico da proslavi pesnika. V prizoru je vnešen življenjepi, spremljan po pesmicah, ki prikazujejo razne dobe iz pesnikovega življenja.

Sledil je ljubek balet, ki ga je prednašala naša mladina in ki je predstavljal pesnikovo mladostne sanje. Sledil je koncert. Zdržena zbor pod vodstvom prof. Komela sta odpela Hudovernikovo »Našo zvezdo«, »Nazaj v planinski raj«, katero je uglasbil Nedved, »O nevihti« (uglasil Sattner) in noviteto dirigenta samega, prof. Komela, »S. Gregorčič«.

Pevska zbor sta se potrudila, da podata kar najboljše zgornje skladbe, a pokazalo se je, posebno pri Sattnerjevi »O nevihti«, da je vendar ta slednja nekoliko pretežka za prvi nastop. Pevstvo je prof. Komel je žel. osobito za njegovo skladbo, od hvaležnega občinstva iskreno odobravanje. Pri večerni proslavi so bile navzoče vse oblasti mesta ter vsi naši predstavniki političnega in kulturnega življenja.

Proslave Simona Gregorčiča na Goriškem

Nad sto let je minilo, odkar se je na Vrsnem rodil naš slovenski pesnik, ali kakor ga mi Primorci imenujemo naš »goriški slavček«.

Kljub časovni odmaknjenosti nam Gregorčič ni tuj, nasprotno, vedno bližji nam je. Saj bi težko našli med našim narodom pesnika, ki bi bil med ljudstvom bolj poznan in priljubljen kot je Gregorčič. Skupaj z ljudstvom je težil po združitvi vseh Slovencev v skupni domovini Sloveniji v združeni Jugoslaviji. V pesmi »Naš narodni dom« hrepeni po uresničenju svoje ideje:

»Učakal rad bi srečni dan,
dan našega združenja...«

V letih največjega trpljenja in služnosti se je naše primorsko ljudstvo zatekalo k svojem pesniku, tako tudi danes, ko se odloča usoda naš vseh, ki hočemo biti svobodni, v združeni Jugoslaviji.

Na Gregorčičevem grobu

Ljudstvo Kobariškega okraja je v velikih skupinah pohitejo na grob našega pesnika. Mladina iz vasi Ladri-Smasti so grob lepo okrasile z zelenjem in zadnjim jesenskim cvetjem. Dekleta iz Idriškega so jo pa mahnila kar cez deročo Sočo — kot v časih naše junaške borbe — in prinesle šopke cvetja na ta romarski grob. Pevski zbor iz Brd »Briški grič« je zapel eno izmed najlepših pesnikovih pesmi, tov. Ada pa je spregovorila: »Prišli smo iz sončnih Brd, v mladinski raj Simona Gregorčiča, da se mu v njegovem rojstnem kraju, na grobu poklonimo in se mu zahvalimo za njegove preroške besede, ki se danes uresničujejo. Prepričani smo, da ni več daleč tisti dan, ko bomo res vsi Slovenci združeni »pod streho hiše ene«, kakor je naš velik pesnik prerokoval.«

Neustrašna mladina iz Brd je nato položila na grob prelep venec z jugoslovansko zastavo.

Popoldne je Kobariško prosvetno društvo »Simon Gregorčič ob sodelovanju krajevnih prosvetnih društev »Svoboda«, iz Starega Sela, »Nadiža« iz Kreda, »Matajur« iz Sužida, »Andrej Volarič« iz Svinj, priredilo proslavo ob veliki udeležbi ljudstva.

Na sporedu so bile pevske točke, slike in solospjevi ter zborne recitacije pesnikovih del. Tov.ica Rožica iz Trsta je nastopila s so-

IZ NAŠIH KRAJEV

lospevi »Srce človeško sveta stvar« in »Pogled v nedolžno oko«. Tov. Šuligoj je podal lastno pesem »Ob 101 letnici pesnikovega rojstva«.

Sledile so zelo uspele točke kakor »Sojenice«, slike s solospjevi, recitacijami in baletom, potem žive slike v petju »Rože je na vrtu plela«, zborna petje »Nazaj v planinski raj«, »Na dan Slovan« in druge.

Tovariš učitelj Pepi Gruntar je podal pesnikov življenjepi, med sporedom je pa tov. Silič, okrožni glasbeni referent, govoril o pomenu Gregorčičeve pesmi za ves slovenski narod.

Na proslavi je bilo nabranih okrog 12.000 lir prostovoljnih prispevkov, ki so namenjeni v sklad prosvetnega društva »S. Gregorčiča«.

Prosvetno društvo »Planinka-Livek« je vsled oddaljenosti izvedlo proslavo za livške vasi na Livku in pri tem nastopilo z Gregorčičevimi deli. Nabrani prostovoljni prispevki, 3.000 lir, so namenjeni obnovi šolskega poslopja, ki je delno pokvarjen od okupatorja.

Iz Št. Petra pri Gorici

Zadnja prireditev, ki je že par tednov za nami je uspela v vsakem oziru kar najlepše. Oba pevska zbor sta prijetno iznenadila, ravno tako je ugajal prizorček, kjer je 4 letni harmonikaš spremljal 12 letno dekletce, ki je vihnelo našo slovensko zastavo in s srebrnočistim glaskom prepevalo o svobodi. Tridejanska šaloigra »Izgubljeni in zopet najdeni mož« je žela obilo aplavza in izpadla v popolno zadovoljstvo številnega občinstva. Gotove pomanjkljivosti, ki smo jih opazili pri petju in igri se bodo sčasoma uglasile, saj ni čuda, ko je večina igralcev in pevcev prvič nastopila na odru.

V nedeljo 7. t. m. smo imeli »trgatev«, ki jo je priredil »Prešeren«. Zopet je bila polna dvorana in zabave ni manjkalo.

Tako preživljamo v delu in zabavi te težke dni, medtem ko se v daljnem svetu baranta za našo zemljo. In še smo se zbrali, m'rdi in stari in smo soglasno sestavili resolucijo ter jasno izjavili da Trst, Primorje, Reka in Gorica — naša sveta je pravica.

Iz Št. Mavra pri Gorici

Naša mala, sončna vas žaluje za 23 letnem borcem bazoviške brigade, tov. Devetak Antonom. Neštete vasi po Brdih in Krasu sočustvujejo ob tej nenadni, tako tragični smrti mladega, ki se je od leta 1943. boril v partizanskih vrstah. Po končani borbi je ostal doma ter se lotil učenja. Dne 29. 9. t. l. ko se je učil za vasjo, ga je zadela zahrbtna krogla.

Dolga vrsta prijateljev in znancev ga je spremljala na zadnji poti. Prišli so njegovi tovariši iz Odreda JA, da se poslovijo od dragega jim borca; domači in vojaški pevski zbor je zapel žalostinko in mladina je nasula svežega cvetja na ta prezgodnji grob. Britka žalost objema pokojnikovo mater in brata in z njimi žaluje vse ljudstvo, zlasti pa mladina, ki hrani v srcih borbeni duh, s katerem je bila pridobljena naša zmaga, za svetle ideje, za katere je živel in se boril in poslednjič padel naš nepozabni Anton.

Iz Brd

Pretekli teden se je raznesla vest po vseh vaseh briškega okraja, da je na poti igralska skupina bivšega VII. korpusa. Ko so naši ljudje videli avto, ki je peljal drage goste, se je okrog

njih zgrnila velika množica ljudi. Vsi so jim hoteli biti na uslugo; tu se je kuhalo, tam so prinašali grozdja in zopet drugi so imeli mnogo za povpraševati. Spored je silno ugajal. Klopčičeva »Matija« je ganila do solz, saj tudi ni čuda: prednašena drama je kakor vzeta iz življenja naših Bričev. Nadaljne točke so poživile poslušalce, petje, spremljano s harmoniko, je pa še posebno ugajalo.

Iz Števerjana

V času nabiralne akcije za Komen, so se odlično izkazale žene in mladina iz naše vasi. Saj so tekom enega tedna nabrale 3.320 lir v denarju, večjo množico živin in obleke. Posebno dorežljiva je bila družina tov. Štekar Antona. Mladina pa je v enem poldnevnu nabrala »Za našega dijaka« 1840 lir. Prosvetno društvo se pa pripravlja, da poseti grob »goriškega slavčka«, našega velikega pesnika Goriške Simona Gregorčiča.

Sestanki se pridno prirejajo, študirajo se razne brošure in razprave so prav razgibane. Na organizacijskih sestankih se govori o gospodarskih zadevah, to so stvari, ki posebno zanimajo naše žene in dekleta. Med najbolj delavnimi tovarišicami nj omenimo — izmed mnogih — tajnico Reja Štefanijo.

Želeti bi bilo, da bi se naših sestankov udeleževale v polnem številu tudi naše imovitejše žene, saj je tam prilika, da se vedno kaj koristnega naučijo.

Iz Huma v Brdih

Naše prosvetno društvo je obiskalo prijazno vas Drežnico pri Kobaridu, kjer je priredilo kulturno prireditev. Naši pevci in igralci so prišli v vas z zastavo in počot partizanske pesmi. Domači partizani pa so jih pozdravili s salvo-streli. Za »Našega dijaka« je bilo nabranih 1.538 lir.

Iz Višnjevika

Dne 4. oktobra je mladina iz Višnjevika nabrala pri revnih in premožnih družinah 1100 lir za »našega dijaka«. Iz poročil smo spoznali, da so revne družine procentno več darovale kot ostale.

V enem tednu so imeli v vasi dva sestanka, na katerih so prišli do dobrih sklepov glede pravnega razpečavanja in razdeljevanja našega časopisa. V tem se je pridno izkazala zlasti tovarišica Zorana. — Naj bi si tudi ostale vasi v Brdih vzele za zgled Višnjevika, da ne bo več kritik in godrnjanja radi nereda v prejemanju časopisov!

Iz Krmina

Svobodoljubno krminsko prebivalstvo je dalo duška in izraza svojim demokratičnim čustvom s tem, da je manifestiralo z napismi po hišah in zidovih za priključitev k svobodni federativni demokratični Jugoslaviji. 16. oktobra pa so prišli iz Vidma najeti ozopovci in hoteli v Krminu odstraniti vse napise. Zato so uporabljali različne barve in maže, toda krminsko prebivalstvo je to opazilo in jih pošteno premikastilo in preteplo. Zlikovci iz Vidma so morali poiskati pomoč v bolnici, svobodoljubno prebivalstvo pa je s tem pokazalo, da si ne da kar tako teptati svojih pravic in da ne bo dopustilo nikomur, da se bi vanje vmešaval.

Iz Oseka

Dne 7. t. m. je prosvetno društvo »Simon Gregorčič« Osek-Vitovlje nastopilo s peštrm programom v Selu na Vipavskem. Prireditev je otvoril domači literat Stanko Glešič, kateri je recitiral

»V spomin 10 žrtvam« in »Bratuž«. Pretresljivo prednašanje je globoko ganilo zbrano občinstvo. Sledil je dramatičen igrokaz »Zaklad« pevski zbor je pa z občutkom zapel lepe pesmi.

Pri tej priliki smo obžalovali, da nas tovariši iz Sela niso popolnoma razumeli. Naš obisk so nekateri smatrali kot »kaj je tebe treba bilo?« A naj nam verjamejo, da je potrebno, da se postavimo danes na popolnoma drugačno stališče. Mi se moramo izpopolnjevati in medsebojno vzpodbujati. Torej proč s separatizmom, ki je služil skozi 27 let fašistom, diktaturi, kot najbolj spretno orodje zatiranja!

Iz Opatjega-Sela

Bilo je 12. t. m. okrog poldneva, ko se je zaslialo iz hiše, ki je last Gorjan Marije klice na pomoč. V bližini se nahajajoča dva vojaka iz Odreda JA sta se takoj zavedala, da se je moralo nekaj zgoditi, skočila sta v hišo in opazila 7 letno Marijo, kateri je gorela obleka. Njena nekaj starejša sestra ji je ravno gasila plamene, ko se je posrečilo omenjenima dvema vojakoma in bližnji sosedji, da so deklico obvarovali hujših opeklin. Na vprašanje, kako da je prišlo do tega je odgovorila starejša sestra, da je mati šla v Gorico po opravkih in da je mala Marija hotela zanetiti ogenj. Po nesreči je prišla z obleko preveč v bližino ognja in že je bila nesreča tu.

Kapetan Soč je prepeljal deklico s svojim avtomobilom do najbližjega zdravnika, ter je upanje, da mala Marija okreva od težkih opeklin.

Iz Kanala

Okrajni pripravljalni odbor e-notnih sindikatov za Kanalsko je sklical zborovanje vseh članov sindikatov. Ugotovljeno je bilo, da je vpisanih 116 ljudi in to brez onih, ki so že vpisani v tovarni v Anhovem. Po referatu tov. Darka se je razvila daljša debata, v katero so posegli navzoči tovariši. Za predsednika je bil izvoljen tov. Stanič, za tajnico pa tov. ca Zmaga.

V Kanalu je zopet obnovljeno društvo »Soča«, ki je obstajalo že v letih pred fašizmom. Vse naokoli je šel glas o tem društvu v starih časih. Ustanovljeno je bilo 14. oktobra 1867 leta; imelo je veliko članov, svojo čitalnico in knjižnico. Delo in kulturni dvig društva nista ugajala fašističnim krvnikom. Ko je pa fašizem postajal močnejši in je pričel kar od kraja kratiti narodu vse svoboščine, ki so mu bile obljubljene 1918. l. je pričel postavljati vse mogoče ovire tudi društvu »Soča«, dokler mu ni popolnoma preprečil vsako delovanje, kar se je zgodilo avgusta 1927. l. — Prepovedana je bila čitalnica in knjižnica in ljudstvo je bilo prisiljeno si razdeliti knjige med člane. Skozi vsa leta je šlo veliko knjig izgubljenih, danes jih člani skrbno zbirajo skupaj. Stari in mladi nosijo stare knjige v novo čitalnico. Obnovljeno društvo šteje 180 članov. Številčen pevski zbor in igralska skupina se ob vsaki priliki izkazuje in od prireditve do prireditve sta do sedaj pokazala velik napredek. Društvo je številčno do sedaj največje v Kanalskem okraju.

Iz Bovca

Kdor prehodi Soško dolino takoj spozna, da so tu doma Slovenci. Slovenski napisi na trgovinah in gostilnah vabijo trudnega popotnika. Ne razumemo kaj da še čakajo naši trgovci in obravniki, da si niso še nabavili novih

slovenskih napisov. Poskrbeti bo treba, da bomo popravili kar smo zamudili; saj ne sme biti ravno Bovec zadnji v tem pogledu! In kakor vemo ni bil naš trg nikoli zadnji! Vsled tega, dragi Bovčani, pokažimo tudi na zunaj kar nosimo v naših srcih, slovansko za vest in hotenje, da se priključimo k naši domovini, novi Jugoslaviji.

Slavoloki z napisi so bili postavljeni v vseh vaseh in naseljih; ljudstvo pričakuje z nestrpnostjo prihoda mednarodne zavezniške komisije, da jim bo jasno in iz srca povedalo, ja želi biti združeno v Titovi Jugoslaviji.

Dne 30. sept. se je v šil pri nas ustanovni občni zbor okrajne zadruge. Navzoč je bil tudi tov. Ivančič od okrožnega odbora za združništvo v Gorici. Po uvodnih besedah tov. Andreja Klavore je povzel besedo tov. Ivančič, ki je razlagal zbranim združniškom pravila. Deleži so precej nizki in plačila se lahko izvršijo tudi v obrokih, kar bo prav prišlo malim kmetom in delavcem. Sledile so volitve. Izvoljeni so bili sami domačini. Upamo, da bodo vsi izvoljeni tovariši vestno in požrtvovalno delovali ter da bodo s svojim delovanjem v zadruzi dokazali, da se združniki niso motili, ko so jih volili.

Na sestanku slovansko-italijanske antifašistične zveze je tov. Duje iz Gorice obrazložil današnji politični položaj; govoril je o naporih reakcije, ki se zaletava, da bi nas odtrgali od naše federativne demokratične Jugoslavije. Spomnil nas je na ogromne žrtve, ki jih je naše ljudstvo doprineslo za svobodo in s tem za našo boljšo bodočnost. Naš narod je pripravljen na sodelovanje z vsemi demokratičnimi narodi in to v prvi vrsti z italijanskim, s katerim smo v sosedstvu, a zahtevamo, da se upoštevajo naše pravice. S krvjo smo si priborili to zemljo, naši očetje in dedje so se borili za njo, na njej so živeli stoletja in stoletja in ni je sile na svetu, da bi jo proti volji ljudstva odtrgali od skupne domovine Jugoslavije. Iz tega zborovanja je bila odposlana krepko utemeljena resolucija na zavezniško upravo v Bovec.

Iz vseh bližnjih in oddaljenih krajev bovškega okraja so bile odposlane resolucije ZVU v Bovec.

Iz čezsoškega Loga

V naši vasi imamo Stenčas, v katerega piše zlasti naša mladina. Piše vesele in resne novice in tako je napisala tudi o učiteljici Ani Berginc, katerega živi še vedno v fašističnem duhu in je vsled svojega zadržanja osovražena med ljudstvom. Po par neuspeših poizkusih, da bi strgala Stenčas se ji je končno le posrečilo ga uničiti. A to ni dovolj. Šla je v Bovec, priklicala guvernerja g. Beatt-a, kateri ji je rade volje ustregel in prišel v našo vas. A tu niso bile dovolj laži naše učiteljice, tudi vaščani so povedali svojo in g. guverner je slednjič le sprevidel, kako stvar stoji. A popoldne se je major Beatt vrnil v spremstvu policije, dal aretirati tov. Mavrič Alojzija, borca JA, ki se je nahajal slučajno na dopustu; iskal je še druge tovariše, katerih imena je ta »zgodna« učiteljica naznanila zavezniški policiji.

Ljudstvo je prihitelo na vas, začelo zmerjati učiteljico Ano z izdajalko in fašistko.

Iz Idrije pri Bači

Dne 30. 9. t. l. se je vršila tu slovesna otvoritev ljudske čitalnice in knjižnice. Izvoljeni so bili člani odbora, nakar je sledila prosta zabava s šaljivo pošto, srečkanjem itd.

OBLETNICA

junaške smrti

tov. Kravanja - Ferdota - Skalarja

Dne 10. oktobra so se zgrinjale gruče domačinov od blizu in od daleč, da počaste spomin enega izmed naših najboljših borcev za svobodo, tov. Skalarja. — Že leta 1941. se je odzval klicu borbe proti fašizmu, ranjen in ujet po fašističnih tolpah je pobegnil iz Ljubljane na Primorsko, kjer je postal zgleden za vse partizane. Bil je vedno med ljudstvom, katerega je bodril, vzgajal in mu pokazal svetle cilje za naše osvobojenje. Radi svoje požrtvovalnosti in predanosti je bil postavljen za sekretarja okrožn. odbora OF in O.K. KPS za Tolminko, pozneje pa za tajnika okrožnega odbora OF in O.K. KPS za zapadno Primorsko.

Zato ni nič čudnega, če so se številne delegacije iz Bovškega, Tolminskega, Kobariškega in Briškega okraja zgrinile ob tem preranem grobu, ga obsule s svežim cvetjem in pri spominski proslavi se oddolžile spomenu junaškega borca. Ob 10. uri se je v farni cerkvi brala slovesna maša zadušnica, nato je vse ljudstvo v povorki odšlo na vaško pokopališče. Razne delegacije so položile vence, pevski zbor iz Kanala je zapel dve pretresljivi nagrobni, tov. Duje je pa orisal zasluge pokojnega tov. Skalarja za našo osvobodilno borbo. Spomnil se je tudi žrtev — naših požrtvovalnih delavcev zapadno primorskega okrožja tov. Srebrniča, Krajca, Filipa, Izidorja in Mirota.

Po dveminutnem molku v čast junaka Skalarja in tovarišev, ki z njim počivajo na tem pokopališču, je kanalski pevski zbor zapel »Žrtvam« in »Smrt v Brdih«, žalostinke, ki so do solz ganiče navzoče. Tov. Danko, tajnik okrajnega odbora ASIZ-a in sodelavec pokojnika, je v imenu ljudstva podaril Skalarjevi materi šopek rož in se ji zahvalil, da je dala narodu takega sina, ki je življenje žrtvoval za to, da bo naša zemlja svobodna in priključena k materi Sloveniji v okviru demokratične federativne Jugoslavije.

Skrušena, a ponosna v svoji boli se je Skalarjeva mati zahvalila za tople besede ter pripomnila, da bo njeno zadoščenje in vseh slovenskih mater takrat popolno, ko bo videla, da so doprinešene žrtve pripomogle k uresničenju naših sanj.

Množice so se razhajale na svoje domove in v srečih nesle besede: »Kjer kri prelival je partizan — slovenski rod ne sme biti več tlačan«.

V Brdih se uveljavlja geslo: Zemljo tistemu, ki jo dela

Dne 11. oktobra so se v Dobrovem vodili razgovori med koloni in gospodarjem, baronom Baumom. Razgovorom, ki jih je vodil tovariš Pinter, zastopnik okrajne sindikalne organizacije za Brda, so prisostvovali tudi oskrbnik gospodarja in predstavniki okrožnega sindikalnega odbora, tovariši Jordan in Dorko.

Ob začetku se je vprašanje kolonov in gospodarja postavljalo precej ostro radi velikega razmerja v dajatvah med enim in drugim in ni bilo izgledov, da bi prišlo do pravega sporazuma. Po daljših diskusijah so koloni odločno postavili svoje zahteve in gospodar svoje. Temu je sledil odmor, nato se je ponovno pričel razgovor, na katerega so prišli pripravljene toliko eni kot drugi in začeli s predlogi. Uspeh je bil ta, da sta gospodar in oskrbnik pristala na 25% dajatev, ki jim jih bo kolon odsej odstopal od svojega pridelka, tako v vinu kakor v ostalih poljskih pridelkih. Te odstotke prejme gospodar ali

v naravi ali v denarju. Kolonu ostane tako 75% pridelka. — Sporazum je bil podpisan na podlagi pogodbe, da se je zadovoljilo obe strani.

Priznati je treba, da so se koloni med razgovori pokazali nad vse disciplinirani, samozavestni, dali so tudi najlepši dokaz svoje strokovne sposobnosti ter sposobnosti in moči sindikalne organizacije.

Priznali so, da so organizirani v Enotnih sindikatih v letu 1945 napravili velik korak naprej.

Uspeh, ki ga je s tem sporazumom doseglo 35 do 40 kolonov, pozdravljamo kot prvo zmago briških kolonov na polju svojih upravičenih zahtev do zemlje in njenih pridelkov. Ta dogodek, ki je dozorel iz borbene in delavne enotnosti organiziranih briških kolonov, postavljamo obenem za zgled vsem ostalim kolonom in gospodarjem.

Nove knjige

Se pred božičem bo izšel v Knjižni založbi v Trstu bogato opremljen koledar s slikami naših slikarjev, s fotografijami in opisi dogodkov zadnjih let naše borbene in slavne preteklosti.

V koledarju bodo bogato zastopani naši pesniki in pisatelji, kakor tudi naši gospodarstveniki s prispevki o razvoju, obnovi in potrebah našega gospodarstva. V koledarju bodo poleg drugih zanimivosti imeli svoj zanimiv kotiček tudi naši malčki.

Ker bo koledar res naša prava družinska knjiga, naj prosvetna društva zbirajo naročnike in naj poskrbijo, da bo našla pot v vsako našo hišo.

V novembru bo izšla v naši knjižni založbi v Trstu sodobna mladinska povest »Triglavov prelet«, ki jo je napisal pisatelj Oskar Hudales.

Naša dečka potujeta z ameriškim letalom v Egipt, Indijo, Sibirijo in Mehiko. Po poti opazuje ta razna čudesa, pa tudi ljudi in razmere. Doživljata nenavadne dogodke in se naposled srečno vrmeta v domači kraj. Povest izide kot prva knjiga mladinske knjižnice z lepimi slikami slikarja Lojzeta Spacala. Cena knjige bo 10 lir.

Prosvetna društva, zbirajte naročnike! Ne pozabite se naročiti pravočasno, ker je le še malo časa.

V decembru bo v tržaški knjižni založbi izšla mladinska povest pisatelja Venceslava Winklerja: »Mladec Dragožit«. Povest opisuje dobo pokristjanjevanja Slovencev, dobo sporov med krščeni in pogani, med voditelji slovenskih rodov, ki so ostali zvesti svojemu ljudstvu in starostni, ki so se podredili nadoblasti sovražnih Bavarov. Nemci so polagoma zasluževali slovensko ljudstvo.

Glavni junak nove Winklerjeve povesti je mladec Dragožit, ki junaško brani gradišče svojega očeta, staroste Dražuna in domovanje vsega svojega rodu.

Povest je zanimiva in je velike vzgojne vrednosti, zato jo vsem, ki so dobre knjige željni, prav toplo priporočamo.

Naročajte knjigo pri svojem prosvetnem društvu!

V dneh, ko se obnavlja v svobodi naše življenje, ko se na ruševinah obnavljajo naše vasi, se obnavlja tudi naše prosvetno delo. Po naših vaseh se ustanovljajo prosvetna društva, ustanovila se je prosvetna zveza in naš človek, željan v dolgih jesenskih večerih dobrega čtiva, si želi nove knjige, da si z njo razširi svoje duhovno obzorje.

V knjižni založbi v Trstu bo izšel kot druga mladinska knjiga »Mladec Dragožit« iz peresa Venceslava Winklerja. Knjiga bo

po svoji vsebini in po umetniški dovršenosti zadovoljila vsakega ljubitelja dobre knjige.

Povest opisuje veliko borbo naših pradedov za svojo neodvisnost in svobodo, ki se lahko istoveti z našo današnjo osvobodilno borbo, z nesmrtno ljubeznijo davnih rodov do svoje in naše domovine.

Knjiga je nad vse zanimiva, poučna in vzgojna, zato naj vsak ljubitelj dobre knjige seže po njej, zato naj ta knjiga krasi slednjo obnavljajočo se knjižnico ter naj vedri v dolgih jesenskih in zimskih večerih vse naše družine.

Rože za našega Tita

V ljudsko čitalnico, ki je na Travniku v Gorici, prihajajo vsak dan obiskovalci. Marsikak delavec, in mešanec prebira v prostem času slovensko časopisje in brošure, pa tudi knjige so na razpolago. V to čitalnico prihaja redno vsak teden stara italijanska ženica in prinaša šopek rož, ki ga postavi pred sliko maršala Tita. Ko je prišla prvič v čitalnico je dejala: »Ali bi hoteli sprejeti majhen šopek rož od revne žene za vašega maršala Tita? Italijanka sem pa vendar vem, da bo nam revežem pomagal vaš maršal Tito, da bom vsaj na stara leta deležna nekaj sreče in blagostanja«. Morda ima cvetje doma, morda ga vkupi za nekaj lir. Toda vsak teden je slika okrašena s svežimi cveticami.

DOBRA SRCA

Bilo je v mesecu novembru leta 1943. Okupator je divjal po goriški okolici, ropal je in zažigal naše domove. Marsikatera družina se je znašla na cesti, bosa in naga, brez strehe in brez najpotrebnejših življenjskih potrebščin. V tej stiski — saj je bila zima pred vrati — je več kot eden teh nesrečnikov zastoj iskal pomoči, a vendar so se dobili ljudje, ki so razumeli njih obupen položaj in jim radevolje pomagali in priskočili na pomoč. Med te dobrotnike štejemo: tov. Mervica mirodilničarja v Raštelju, družino Leopoli Jakoba in družino Košuta.

Sedaj, ko je vojna vihra za nami se čutimo dolžni, da obudimo spomin na tiste težke čase in da se oddolžimo zgornjim darilcem s toplo, hvaležno zahvalo.

VOJNA ŠKODA

Zadruga vojnih oškodovancev
Z. O. Z. V TRSTU

Vojni oškodovanci Slovenskega Primorja, ki se nahaja pod zavezniško vojaško upravo, so si ustanovili zadrugo, ki ima nalogo zastopati njihove skupne koristi pred javnostjo in oblastmi ter pomagati vsakemu posameznemu oškodovancu z nasveti in navodili, kakor tudi z dejansko pomočjo pri popisovanju, cenitvi in prijavljanju vojne škode.

Zadruga je bila ustanovljena ob veliki udeležbi delegatov iz vseh krajev Goriškega in Tržaškega okrožja ter mesta Trsta dne 27. septembra 1945 v Gorici. Njen sedež bo v Trstu, ker je tam sedež vrhovne zavezniške oblasti te pokrajine, kakor tudi naše narodne oblasti. Radi olajšanja delovanja posluje za vojne oškodovance Goriškega okrožja cone A poseben urad zadruga v Gorici, v Nunki ulici št. 14 (Via Monache). Ime zadruga je: Zadruga vojnih oškodovancev z. o. z. v Trstu.

Delokrog zadruga je omejen za ozemlje cone A Slovenskega Primorja. Član zadruga zamore postati vsak vojni oškodovanec tega ozemlja. Pristopnina znaša 10 delez pa 100. Jamstvo je omejeno in sicer jamči vsak član

s trikratnim zneskom vpisanega deleža.

Organizacija članstva se vrši s pomočjo naših narodno osvobodilnih odborov. V svrhu olajšanja dela in organizacije se ustanove v krajih, v katerih pristopi v zadrugo vsaj 50 članov, podružnice.

Upravo zadruga tvorijo člani iz obeh okrožij Trsta in Gorice, v širšo upravo pa pošljejo oškodovanci vsakega okraja po enega zastopnika, ki ga izvolijo na okrajnih zborih.

NAŠE ZADRUGE

ŽAGA PRI BOVCU

Naša prodajna in nabavna zadruga se je združila z okrajno bovsko ter imenovala za delegata tov. Izidorja Sulina, poštenega in značajnega zadrugarja.

Ljudstvo samo je začutilo potrebo, da se poveže v enotni družni organizaciji. Povsod širimo naše dežele se ustanovljajo enotne zadruga, jamstvo lepše bodočnosti in gospodarske osvoboditve in utrditve na lastnih tleh. Široke ljudske množice jemljejo usodo v svoje roke. Nikdar več ne bodo jeziček na tehničar tujih interesov, nikdar več ne bodo nasledali tistim, ki niso hoteli njih blaginje, temveč so skrbeli da je bilo zadrugišstvo verna priprega v profitariskem vozu protiljudskih elementov vseh vrst, izkoriščevalcev, zdražbarjev, političnih špekulantov. Mintli so časi, ko so poganjali soseda proti sosedu, delili ljudi v »naše in vaše«, uganjali gospodarsko vojno po mestih in vaseh. Da je tega za vselej konec in da je nastopila nova doba, izpričujejo vsak dan zadruga zborovanja, ustanovitvene skupščine, konference in sestanki.

Nadalje se je razpravljalo o pomenu enotnih delavskih sindikatov. Tov. Mlekuz, podpredsednik okrajnega NOO nam je predložil položaj vojnih oškodovancev po prvi svetovni vojni in ker je marsikdo od nas imel slabe izkušnje z raznimi vladnimi ustanovami, ki so bile vse ustanovljene, da bi vojnim oškodovancem pomagali, v resnici so ga pa gospodarsko zaslužili, smo sklenili, da se kaj takšnega ne sme več ponoviti. Ustanovili smo pripravljalni odbor, ki ima za enkrat nalogo, da popiše vso nastalo škodo.

Otvoritev slovenskih šol

Višji šolski nadzornik za Goriško nam sporoča:

Kot je bilo že sporočeno, se bodo v slovenskem delu Julijske Krajine, ki je pod upravo Z.V.U., otvorile slovenske šole. Šolski pouk se bo začel, brž ko se bodo končala dela za popravo šolskih prostorov. To se bo za večji del šol zgodilo v najkrajšem času.

Medtem se pripravljajo imenovanja učnih moči za posamezne šole.

Ponovno se vabijo vsi slovenski učitelji, ki še niso napravili prijave za poučevanje na slovenski osnovni šoli, da to brž storijo. Priložiti je treba usposobljenostno izpričevalo, zdravniško izpričevalo in krstni list. Prošnja, ki mora biti kolkovana z 8 L., naj se naslovi na višjega šolskega nadzornika v Gorici (Verdijevo tekalšiče 37).

Vsi tisti učitelji, ki so že napravili prijavo, a niso predložili dokumentov, naj to storijo čimprej. Opozorja se da mora vsak učitelj izpolniti tudi osebno listino za komisijo za protifašistovsko čiščenje. Tiskovine se dobijo pri višjem šolskem nadzorniku v Gorici.

IZHAJA ENKRAJ NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, „Ljudski dom“ prtiličje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici

Sejmi v Ajdovščini

Krajevni N.O. Odbor v Ajdovščini naznanja, da obnovi svoje običajne kramarske in živinske sejme, počeni s sv. Terezijo 15. oktobra. Drugi sejmi sledijo vsakega 10. v mesecu, z izjemo v juniju, ko se vrši sejem na Sv. Ivana 24.VI.

V Šturiji ostanejo 3 stari običajni sejmi in sicer: 1. februarja, beli pondeljek in na rožensko sredo.

V slučaju, da je 10. v mesecu praznik ali nedelja, se vrši sejem dan pozneje.

SINDIKAT UPOKOJENIH PROSVETNIH DELAVCEV

V soboto 20. oktobra t. l. ob 15.30 se bo vršil v Ljudskem domu v Gorici ustanovni občni zbor. Ker je zadeva zelo važna je vabljen vse upokojeno učitelstvo iz Goriške k obilni udeležbi. Člani, ki bi se ne mogli udeležiti občnega zbora, naj pošljejo vstopnino L. 15 blagajničarki g. Jelšek Amaliji, Via Oberdan 9-II nadstropje.

OBJAVE

Zobni ambulatorij PERAZZI zopet dnevnaj sprejema. Izvršuje najsolidnejše vsa zobozdravniška in zobotehnična dela. V Gorici, ulica Arcivescovado št. 7.

Družina — pogoreli — ki je vse izgubila v pretekli vojni, prodaja lastno posestvo v Rožni dolini — in to zato, da si lahko vkupi najpotrebnejše življenske potrebščine. Ugodna sodna lega.

Zglasite se: Gorica, Via Craves št. 15-I.

Pisarna Okrožnega iniciativnega zadruga odbora v Gorici se je preselila iz ulice Crispi št. 10 v ulico IX Agosto št. 11, prvo nadstropje levo, vhod iz dvorišča. Št. telefona je 279.

ZAHVALA

Vsem, ki so spremili na zadnji poti našega ljubega in nepozabnega sina, ozir. brata

Baje Viktorja

padlega v borbi v Stari Gorici pri Gorici leta 1943 izrekamo tem potom najlepšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo NOO iz Stare Gore pri Gorici in tovarišem za vso pomoč ki so nam jo nudili. — Srčna hvala vsem prebivalcem naše domače vasi, kateri so se v tako obilnem številu udeležili pogreba. Posebno zahvalo vsem vojakom in oficirjem tukaj nastanjenim čete ter tov. pol. Komisarju za ganljive besede.

Zalujoča družina Bajc.

Skrilje, dne 15. okt. 1945.

ZAHVALA

Vsem, ki ste spremili našo preljubo hčerko

LOJZKO SULIČ

na zadnji poti, ki ste z nami sočustvovali pri težki izgubi, kakor tudi vsem darovalcem cvetja, pevcem in godbi se iskreno zahvaljujemo. Iskrena zahvala vsej občini

Zalujoči starši

Prvačina, 15. 10. 1945

PEVSKIM DRUŠTVOM

Harmonije dobavlja tvrdka Ivan Kacin, Gorica, ulica Torriani št. 46. Cene zmerne. Popravlja in uglašuje tudi glasovirje.